

goriškega okraja. Občni zbor odobruje to postopanje.

Slednjič apelira tov. Možina na zastopnika učiteljstva v okrajnem šol. svetu, naj se vendar stori kake korake, da se prepreči tako nesramno blatenje in udiranje po učiteljstvu v „Novem Času“.

Ker ni bilo več drugih predlogov, zaključili predsednik zborovanje.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim
v pomoč le sebi podarim

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga s omejenim nametvom.

Promet do konca oktobra K 311.298-58.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 30 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer

Književnost in umetnost.

Naznanilo. „Beležke iz fizike in kemije“ je naslov knjižice, ki jo je ravnokar nastila „Učiteljska tiskarna“.

V „Beležkah“ sem zbral vso učno snov, ki je iz prirodoslovja predpisana na Štajerskem in najbrž tudi po drugih deželah za večerredne ljudske šole, in jo razdelil na poedine sestavke, ki je vsak nekak izvleček ene učne slike ali posnetek pouka ene prirodoslovne ure. Prizadeval sem se, v kratkih, lahko umljivih, pa v celoto združenih stavkih podati nauke za umevanje prirodnih prikazni in iz njih izvajati prirodne zakone. Omenil sem pa povsod tudi peskuse, ki se dajo napraviti s lahko nabavnimi predmeti in z najbolj primitivnimi aparati, kateri bi se naj ne pogrešali na nobeni šoli, kajti vsekakor je potrebno, da se s poskusi podpira in oživlja pouk v prirodoslovju.

Pri sestavljanju „Beležk“ so mi služili razen ljudskošolskih Beril in Čitank tudi A. Senekovičevi „Osnovni nauki iz fizike in kemije za meščanske šole“ in H. Schreinerjeva „Fizika ali nauk o prirodi“.

Izdal sem pa to knjižico z namenom, da bi olajšal učitelju pripravo na prirodoslovni pouk, učencem pa prihranil zamudno in dostikrat nadležno zapisovanje učne snovi in jim tudi olajšal ponavljanje taiste.

Če in v koliki meri se mi je to posrežilo, o tem sodite Vi, dragi tovariši in cenjene tovarišice, ki Vam priporočam to svoje delce, da ga širite med učenci od 5. šolskega leta naprej.

Jos. Mešiček,
nadučitelj v Sevnici.

Srednješolski vestnik.

**** Podpora jezuitski gimnaziji v Travniku.** Cesar ni potrdil zakona, s katerim je prvi bosanski sabor prikrasjal podporo travniški gimnaziji v znesku 30.000 K, in je odredil, da se podpora v isti višini tudi v bodoče izplačuje. To pa na podlagi svoječasne ugotovitve te podpore med cesarjem in Vatikanom. Baje pride zadeva v sabornu zopet na dnevni red.

**** Novi deželni šolski nadzornik na Spod. Štajerskem.** Na mesto dež. šol. nadzornika Leop. Lampla, ki je bil ob prestopu v pokoj imenovan za dvornega svetnika, je imenovan dosedanj ravnatelj gimnazije v šestem okraju na Dunaju, vladni svetnik dr. Viktor Thumser. Imenovanje je koncesija nemškemu klerikalcem na Štajerskem.

**** Za ravnatelja drž. gimnazije v Gorici** je imenovan profesor dr. Jožef Tominšek iz Ljubljane.

**** Za ravnatelja državne realne gimnazije v Beljaku** je imenovan dr. Evgen Giannoni, dozdaj profesor na celovski gimnaziji.

Politiški pregled.

*** Državni zbor in draginja.** Še ta mesec bo odprt naš državni zbor. Vlada je baje pripravljena o draginjskem vprašanju podati izjavo. Dolžnost parlamenta je, da kaj ukrene, kar bi olajšalo neznošno budo avstrijskega prebivalstva. — Ali bo državni zbor kaj storil tudi za bedno učiteljstvo, to pokaže bodočnost.

*** Občinske volitve v Ljubljani.** Sedaj sestavljajo imenik za občinske volitve. Volitve bodo najbrže šele meseca aprila. Vseh volilcev je okoli 14000; prebivalcev je 42.000.

*** Priznanje baronu Gautschu.** „Wiener Zeitung“ je prinesla lastnoročno pismo cesarja baronu Gautschu, v katerem mu cesar v jako laskavih besedah čestita k 25 letnici, odkar je bil baron Gautsch prvokrat imenovan za ministra. Baron Gautsch je vstopil 5. novembra 1885 kot naučni minister v kabinet Taaffe in ostal na tem mestu do leta 1893. Leta 1893. je prevzel v kabinetu Badeni zopet naučno ministrstvo ter ostal na tem mestu do konca novembra 1896. 28. novembra 1897. je bil imenovan za ministrskega predsednika ter je kot tak posloval do 7. marca 1898.

31. decembra 1904 je zopet prevzel ministrsko predsedništvo ter ostal ministrski predsednik do 2. maja 1906. Gautschevo delo v zadevi volilne reforme je splošno znano.

*** Proti germanizaciji ruskih pokrajin.** Ruski ministrski predsednik Stolypin je predložil ruski dumi zakonsko predlogo, s katero naj bi se omejilo razširjanje nemških kolonij po Volhyniji. Stolypin hoče ekspanzivnost nemške kolonizacije zatreti in preprečiti že v korenini.

*** Pred otvoritvijo belgijske zbornice.** Socialisti so izdali manifest, v katerem zahtevajo uvedbo obveznega šolskega pouka, zakonito uravnajo delavnega časa, penzije za delavce, koalicijsko svobodo državnih nastavlencev. Na dan otvoritve zbornice bodo velike manifestacije.

*** Uspeh Bavarske pri Vatikanu.** Bavarska vlada je predložila protest pri Vatikanu proti odredbi, da morajo cerkveni docenti položiti protimodernistiško prisego. Iz Monakovega pa prihaja vest, da je zastopnik papežev, nuncij v Monakovem monsignor Frühlwirth, izposloval, da omenjene odredbe ne bodo veljale za Bavarsko. — Pač pa si je papež pridržal eventualno aplikacijo teh odredb v poznejem času tudi za Bavarsko.

Obrambni vestnik.

*** Iz Gorškega nam pišejo:** Našemu prijatelju in lastniku „Soče“, g. A. G. se je zdelo potrebno napisati v št. 128 imenovanega časopisa ne baš laskav komentar k uvodniku. Iz učiteljskih krogov v 127. št. „Soče“. Tovariši opozarjamo nanj, da ga pazljivo prečitajo in izprevideli bodo, da se prijateljstvo omenjenega gospoda, našega nekdanjega tovariša, do nas ni dosti izpremenilo.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi!

Iz tega se tretje in zadnje leto za nabiranje jubilejskega daru. Ali smo vsi storili svojo dolžnost — samemu sebi v korist? Sedaj ob sklepu nabiranja tega daru izprasuimo svojo vest in storimo, ako še nismo, kar nam velela stan!

Učiteljstvo — sebi! Prva gorjaveavstrijska tvornica Matije Grubbauerjevih sinov v Lincu od izkopička v šolskem letu 1909—10 po slovenskih deželah razprodanih šolskih zvezkov 610 K. (Pri tej priliki Grubbauerjeve šolke zvezke, ki so priznane najboljše kakovosti, slovenskemu učiteljstvu na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem iznova kar najtopleje priporočamo. Kdor podpira nas in naša podjetja, tega podpiramo tudi mi.) Zadnjič izkazanih 1027 kron; doslej darovanih 1637 kron. Bog plati!

Kranjske vesti.

—r— **Kakor smo informirani,** je klerikalcem pričelo že primanjkovati piče za Slomškarije, ker oni, ki so že kaj dobili — to so povečini bolj kričavi opozicionalci — hočejo še in še! Na ta način bodo prikrajšani nekateri ki še niso ničesar dobili, ker klerikalni politični voditelji jim ustrezajo le pod tem pogojem, da pomirjevalno vplivajo na druge bolj hude in revolucionarne duhove v Slomškariji. — No, sedaj je le prišlo do tega, kar smo mi prorokovali, da bodo nekateri prikrajšani!

—r— **Kaj pa to?** Tovariš Lavtižar in rezervni častnik Kubar se v poštev ne prideta od klerikalne strani pri sedanjih imenovanjih nadučiteljev. Kaj sta uki napravila, da se jih prezira? Izgovor, da sta še „premlada“, kakor se nam zatrjuje od dobro informirane klerikalne strani, se nam zdi skoraj — neverjeten.

—r— **Prišli so na boljše!** Tako je zaklical Jare, ko je deželni predsednik gospod in baron Schwarz izkušal zagovarjati sedanjou persekucijo deželnega šolskega sveta nad naprednim učiteljstvom. Prof. Jare je gotovo mislil tedaj nase, ko mu je bila dokazana zloraba uradnega d-lovanja še na gimnaziji v Kranju, a mu je dež. predsednik namesto zasluzne kazni še pomagal. Ta slučaj, ki se je dogodil pri nas, bi bil drugod pod milim solnce — nemogoč. Naravnost gnušno se nam zdi to, da se učiteljstvu krivično podtika donasjanje politike v šolo, medtem ko so ravno oni, ki nas tega dolže, v istini to zagrešili!

—r— **Edini Ravnika je zmožen** od ostalih klerikalnih poslancev voditi šolski referat v deželnem odboru. Mnenje dr. Sušteršiča in očitane Ravnikarju, češ, da ni Ravnika zmožen voditi šolskega referata v deželnem odboru je povsem krivično. Najsi ga vodi tako ali tako, gotovo je, da je kot šolnik v šolskih stvarih, bolj orientiran nego pa zdravnik. Zdravnik in šola gre le v toliko vkup, da obadva lečita, eden telesne, drugi duševne in vzgojne rane. Gotovo pa je, da bi praktično vodil še tako slab šolnik ta referat bolje nego pa ga to bo zdravnik. To je ironiziranje in podcenjevanje važnosti šolstva!

—r— **Ravnika bi bil tudi bolj zmožen** kakor Jaklič voditi šolski referat, ker se

je Jaklič že preveč odtujil šoli in učiteljstvu in bi bil bolj v službi stranke nego v službi šolstva. Tako bo pastopal tudi dr. Zajc, ker bo kot nestrokovnjak v šolstvu presojal vse strogo s politično-strankarskega stališča. Hkrati je pa oddaja šolskega referata neučitelju kruto žaljenje učiteljskega stana, posebno pa žaljenje obeh Slomškarijev, ker so jih namenoma prezrili in pred javnostjo kompromitovali.

—r— **Ali sta Jaklič in Ravnika zastopnika učiteljstva?** To vprašanje se je že razmotrivalo v javnosti. Mi se spominjamo samo na kričavi pojav klerikalcev za splošnih deželnozbornskih volitev, ko so na vse grlo kričali in agitirali za Slomškarijo na podlagi tega, da so svečano proglasili in prisegli naklonjenost „krščanskemu“ učiteljstvu in dokazovali to s tem, da so dali kar dva zastopnika učiteljstvu v deželnem zboru. — Ko sta pa ta dva zastopnika glasovala zoper regulacijo učiteljskih plač, so jih proglasili za edine zastopnike — ljudstva in kmetov. — Še lepše so pa dokazali, da so dali res učiteljstvu kar dva zastopnika, s tem, da jima niti referata v šolstvu niso hoteli izročiti v kljub temu, da je tovariš Ravnika že dlje časa nadomestoval prof. Jareca v deželnem odboru in opravljal ta referat. Od dne do dne se naklonjenost bolj izkazuje, in najbližja bodočnost nam obeta še jako interesantne pojave od strani klerikalcev do „krščanskih“ učiteljev. — Marsikdo bo še strmél!

—r— **Umrl je dne 13. t. m. tovariš** Alojzij Sachs, učitelj v prisilni delavnici v Ljubljani, star 41 let. Bil je priznan glasbenik. Blag mu spomin! — Ali se klerikalcem — kakor ob Bahovčevi smrti — kaj oglašata vest?

—r— **Prof. Jos. Klemenčič,** katehet v p. ljubljanskega učiteljskega, je v 86. letu svoje dobe preminul. Blagemu možu blag spomin!

—r— **Deželni šolski svet** je dovolil, da se pouk v ponavljalni šoli preloži za poizkušnjo v šolskem letu 1910/1911 v šolskih okrajih Litija in Krško v čas od 15. oktobra do konca aprila, oziroma od 1. novembra do 15. maja. — O. kr. deželni šolski svet je dovolil na petrazredni ljudski šoli v Loškem Potoku ustanovit v tretje vzporednice. Provizoričnim učiteljem na imenovani šoli se nastavi absolvirani učiteljski kandidat Josip Jaklič.

—r— **Kmetijska šola na Grmu.** Novo šolsko leto na kmetijski šoli na Grmu se je pričelo v četrtek, dne 3. novembra t. l. V šolo je sprejetih 48 učencev, in sicer 36 v zimsko šolo, 12 v letno šolo. Ker je prošlo za sprejem 55 učencev, so se morale sedmim učencem prošnje vrniti.

—r— **Kmetijsko društvo** so na zadnjem običnem zboru pretkli ponedeljek zavzeli klerikalci. „Kmet“ dr. Pegan je predlagal, da se naj odslej sprejemajo v društvo samo kmetje!

Štajerske vesti.

—š— **V ormoškem okraju** je baje, kakor poroča „Narodni Dnevnik“, še vedno nekaj šolskih vodtev, ki uradujejo v nemščini. To se dela deloma iz komodnosti, deloma pa iz neumljive in popolnoma nepotrebne boječnosti pred zam-ro v „višjih“ krogih. Upamo, da se ta nedostatek kmalu odpravi, da nam ne bo treba rabiti drugih opominov. Za zadevo se naj pobriga tudi učiteljsko društvo v Ormožu.

—š— **Poročilo se je dne 9. t. m. v** Dobovi pri Brežicah tov. Fr. Vadnal, tamošnji učitelj, z gđeno Anko Resnikovo. „Bilo srečno!“

—š— **Iz št. Ilja v Slov. gor.** pišejo: Nemška gonja za sulferajnsko šolo v Čiršaku se nadaljuje. Sedaj je pouk v Čehnerjevi hiši dovoljen. Nemški agitatorji hodijo okolo ljudi in agitirajo za šolo. Pozvali smo posl. Robiča in Roškarja, naj bi se potrudila v Čiršak — no, vse zaman! Če bo treba kaj storiti, bo morala zopet pomagati OMD; vendar pa jo svarimo, da bi se v tem oziru pogajala le s klerikalci, ki navzlic vsi nevarnosti rujejo tudi pri nas strastno proti nji.

Goriške vesti.

—g— **Odgovor.** Dovolite mi, cenj. g. urednik, da odgovorim tovarišu-dopisniku zadnje številke na njegov dopis, ki se tako zasukal in zvil, kar bi človek mislil, da ni razumel ali ni hotel razumeti mojega dopisa iz spod. Krasa. On mi svetuje, da bi moral to omeniti pri društvenem zborovanju — tega ne oporekam — vprašam ga: čemu imamo svoj stanovski list? Ali se ne smemo v takih slučajih poslužiti tudi tega? Obeta mi tovariš, da lahko pljusknem na lastni obraz, kar se dragi tovariš jako moti! Kar sem povedal v svojem dopisu, je fakt in tega ne more nihče zanikati! Svetujem, da se o tem bolje informirate! Sicer ste moj dopis vse drugače razumeli in hoteli ste javnosti vse zakriti. Jaz sem poudarjal v svojem dopisu, da bo prihodnji okr. šol. svet — glede zastopnikov občin — klerikalni. Vi ste pa to po svoje zavili, da mislim na naša dva zastopnika ter da bi mogel dati iniciativo, katera naj se voli v prihodnji okr. šol. svet. Dalje pišete, da se ni bati pri nas Slomškarije, ker le en tovariš in ena tovarišica tvorita zase častno izjemo, ki ju tudi jaz dobro poznam. Iz tega sklepam, da mislite, kdor je ud uč. društva, je tudi naprednih idej ter ni imeti

nobene bojazni napram takemu. Smatrate se seveda za jako dobrega psihologa. Evo Vam nekoliko slik iz našega okraja: Vprašam Vas: Ali Vam je znano o nekem tovarišu, ki je hotel pri nekem običnem zboru bralnega društva odpraviti vse napredne časopise? Seveda mu je izpodletelo, ker so zavedni člani omenjenega društva rajši njega bacili iz društva kakor napredne časopise. Ali Vam je znano, kako so nekatere tovarišice volile pri obč. volitvah za klerikalno stranko, ki je tudi zaradi njih glasov zmagala! Ali Vam je znano o tovarišu, kako je hlapčevsko poljuboval škofu roko? In take tovariše si upate v javnosti zagovarjati in prati, ki imajo neodpušljive stanovske grehe nad seboj? Če se na take zanašate — dober tek! Po Vašem dopisu sklepam, da ne sme tega zvedeti javnost! V Vašem dopisu ste tako olepsali kraške razmere, da bi se moral marsikateri tovariš zjokati od veselja. Dragi tovariš, le nekoliko več informacij! Ves moj dopis ste napak razumeli in suha dejstva v mojem dopisu pobijali. Ker ste se že ob vsako točko mojega dopisa dregnili, zakaj se niste tudi ob ono, v kateri sem svetoval, naj bi odbor gledal na to, da bi učitelju-novincu podajal potrebnega političnega znanja. Zakaj ste to vedoma prezrli? Ali Vam ni na srcu — in veže nas tudi stanovska dolžnost — učitelju-novince brez političnega znanja o življenju, ki mu je dana prilika vsak dan zagaziti v neprijetnosti? — To, kar je bilo najvažnejše v mojem dopisu, ste ignorirali! To naj zadostuje v odgovor na Vaš dopis.

Istrske vesti.

—i— **Koprski Italijani proti tamošnji Ciril-Metodovi šoli.** V „Piccolu“ neki dopisnik iz Kopra uprav nesramno napada tamošnje Slovence in njih letos ustanovljeno stovensko šolo, v katero že prvo leto zahaja kakih 60 otrok. Družbo sv. Cirila in Metoda imenuje koprski italijanski fanatik „La società dei famosi santi“ (družba famoznih svetnikov). Ko je italijanski dopisnik vse oblatil, potem pa denuncira šolo, češ, da se vrši v nji pouk brez dovoljenja deželne šolke oblasti, pač pa da je pouk dovoljen le od strani okrajnega šolskega nadzornika Dominka, ki tudi stanuje v dotični hiši, kjer je šola nastanjena. — Potem pa seveda kriči, kaj je vse dovoljeno Slovanom, a kako da se zatira — Italijane. — Hinavski dopisnik naj bo s tem potolažen, da bodo koprski Slovenci skrbeli zato, da se bo ustanovljena slovenska šola širila in dvigala ter sprejela pod svoje okrilje vse otroke slovenskih staršev, ki bi se brez te šole gotovo večinoma pogubili v italijanskem morju.

Splošni vestnik.

Seja komiteja za reformo ljudskega šolstva se vrši dne 29. t. m. na Dunju. — Dne 19. t. m. je istotam ob 9. uri zjutraj seja odbora „Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji“, istega dne ob 5. popoldan pa je skupna seja z odborom Nemško-avstrijske učiteljske zveze z razpravo o materialnem stanju učiteljstva.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tovarišica Zora Kranjc-Legat in tovariš Janez Zu, ančič iz Rateč pri Belipeči. Hvala!

Sedemdesetletnico svojega godu je praznoval dne 11. novembra v družbi svoje blage soproge naš tovariš in prijatelj Martin Zarnik, nadučitelj v p., v Trnovem na Notranjskem. Vrlemu tovarišu, ki si je ohranil čist značaj naprednega učitelja: naše iskrene čestitke! Bog ga ohrani zdravega in zadovoljnega do skrajnih mej človeškega življenja!

Slovenska šolska Matica. Knjige S. Š. M. za leto 1910. se že tiskajo in bodo izšle ob novem letu. Kdor želi postati član S. Š. M. za leto 1910., naj pošlje 4 K 6 h na naslov Slovenske šolske Matice v Ljubljani, ne pa na naslov g. vladnega svetnika Andreja Senekoviča, ki je odložil blagajništvo. T. č. blagajnik S. Š. M. je nadučitelj Jakob Dimnik. Nekateri poverjeniki še niso doposlali imenika in ne denarja; zopet drugi so pa poslali denar brez imenika članov dotičnega okraja. Stvar naj se čim prej spravi v red, ker moramo prirediti za „Letopis“ imenik vseh članov. Prosimo!

75 letnica skladatelja Davorina Jenka. Dne 10. t. m. je slavil znani naš slovenski skladatelj Davorin Jenko svoj 75. rojstni dan. Zdrav in čil živi naš glasbeni prvak v Ljubljani, kjer je dne 6. t. m. proslavila Glasbena Matica 50 letnico slovenske naše himne „Naprej zastava slave“, ki jo je zložil Simon Jenko, uglasbil pa slavljene Davorin Jenko. Oni večer so peli same Jenkove skladbe — Še mnogo let!

Poslušajte in storite tako! Poverjenik S. Š. M., tov. nadučitelj Martin Zarnik, nam piše: „Bes imamo dandanes na vse strani narodnega davka, a pri Slovenski šolski Matici bi moral biti vsak slovenski učitelj.“

Cesar o draginji. Pri sobotnem delegacijskem cerclu se je cesar nasproti nekemu